

Cs. Kiss Lajos – Fábri György

[Vissza a tartalomhoz](#)

Carl Schmitt és a Világosság¹

A *Világosság* közvetítő és kiegyenlítő szerepet vállalt magára, amikor 2003-ben *Társadalomfilozófia – jogelmélet* című rovatában közölte az ELTE Állam- és Jogtudományi Karán Carl Schmitt-ről rendezett első magyar konferencia előadásainak egy részét.² A konferencián résztvevő magyar kutatók és a Schmitt-szám szerkesztői tudatában voltak azzal, hogy a 20. századi modernitás „sötét” gondolkodójaként elhíresült német közjogász személyének, úgymond „veszélyes” tanainak reprezentatív megjelenítése nyilvános elismerést jelent majd, és ezzel végleges bebocsátást a magyar filozófiai-tudományos diskurzusba. A *Világosság* a konferencia-anyag közlésével az ideológiakritikai megközelítés és a politikai felhasználás helyett tudományos szempontból tette hozzáférhetővé Schmitt hatalmas életművének, elméleteinek fontos vonatkozásait, s ezzel tudománytörténeti fordulatot hajtott végre. A publikálás így reprezentatív állomása és további kutatásokra ösztönző eseménye lett a rendszerváltozás utáni magyar Schmitt-recepciónak.³

Az első Schmitt-konferencia megszervezésével és az előadások tanulmányváltzatainak a *Világosság*ban történő közlésével a recepció átlépett egy leginkább társadalom- és tudománylélektanilag értelmezhető rejtett határt, melynek létezését, szellemi erejének hatását a magyar recepció története tanúsítja ugyan, jóllehet nem mindig nyilvánosan és nem feltétlenül írásos formában dokumentálva. A folyóirat közlésének, mint tudománylegitimációs fordulatnak a jelentőségét többek között ezért nem szabad lebecsülni. A rendszerváltozás előtt, s utána is jó ideig, az ilyen típusú demitologizáló megközelítés Schmitt esetében egyszerűen nem volt lehetséges, vagy nyilvános igazolást igényelt az ideológiakritikai elítélés és/vagy mentegetőzés formájában. A *Politikai teológia* magyar nyelvű megjelenésével a hazai jogtudomány nyilvánosan átlépte ezt a határt, amelyet a fordító, Paczolay Péter bevezető tanulmányában, mint a megismerést korlátozó akadályt értelmetlennek, következésképpen tudományosan érvénytelennek nyilvánít (Ehhez lásd PACZOLAY 1992; PETHŐ 1993; TECHET 2010a, 2010b, 2011). A német, s különösen a francia recepcióhoz hasonlóan, bár ők akkoriban jóval elő-

¹ A bevezető írás az OTKA K 76117 számú kutatási programjának keretében készült. Az összeállítás a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog és Államtudományi Karán, 2010. május 28–29-én megrendezett *Kortársunk-e Carl Schmitt? Carl Schmitt-értelmezések. Carl Schmitt halálának 25. évfordulójára* című konferencia előadásai alapján született. A konferenciát Techet Péter szervezte, a tanácskozás létrejöttében, a közlés megszervezésében Cs. Kiss Lajos és Karácsony András működött közre. A konferencia előadásainak tanulmányváltzatait a *Világosság* Fábri György és Techet Péter összeállításában közli.

² *Közteesség és döntés. Carl Schmitt politika- és jogelméletének alapkérdései*. ELTE Állam- és Jogtudományi Kar, 2002. november 22. A konferencia résztvevőinek kívánságára az előadások tanulmányváltzatai a *Világosság*-ban és a *Századvég*-ben jelentek meg. Vö. Cs. Kiss–FÁBRI 2003b; valamint *Századvég* 2003/2, *Gondolkodók* rovat, 67–140. A konferencia anyag közlésével kapcsolatos ritmuszavarhoz – amely nem érintette a magyar Schmitt-recepcióban akkoriban létrejött és azóta is érvényben lévő, senki által meg nem kérdőjelezett tudományos konszenzust – lásd a *Századvég* szerkesztőségi megjegyzését (vö. *Századvég* 2003/3, 148), valamint a Schmitt-könyvben *A tanulmányok eredeti megjelenéseiben* közölt nyilatkozatot (vö. Cs. Kiss 2004, 436).

³ A magyar Schmitt-recepció hermeneutikájához és történeti csomópontjaihoz lásd Cs. Kiss 2003c; valamint Cs. Kiss 2004, 17–143.

rébb tartottak (PACZOLAY 1992, XIII.), nálunk is volt „Schmitt-ügy”, amely a szakmai viták végigvitele előtt a rendszerváltozás új helyzetében a tudomány és a politika közötti határok újragondolását tette szükségessé.

A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Karán rendezett második magyar Schmitt-konferencia előadásai mintegy összefoglalják és reprezentálják a határátlépés óta eltelt időszak recepciós fejleményeit, és az ideológiai értékelésektől mentes normáltudományi megközelítés keretében új probléma szintre emelik a Schmitt-kutatást. Szerkesztőségünk az előadások közzétételével is demonstrálja, hogy ma már Carl Schmitt munkássága, gondolatai az ideológiai kényszerességektől mentesen is vitatkozni képes tudományos disputa részei, így a Schmitt-recepció az állam- és jogelmélet, a politikafilozófia és politikatudomány közegében már tisztán szakmai ügy.

A *Világosság* számára a tágran értelmezett bölcsészeti tudományok körében vállalt nyilvánosságteremtő szerepe szempontjából megtisztelő s egyben visszaigazolt lehetőség volt közreműködni ebben a folyamatban. Korábbi jogbölcséleti tematikájú számaink (Cs. KISS – FÁBRI 2002, 2003a, 2005a, 2005b) is jelezték, hogy a tudományos igényű feldolgozásokat a lehető legaktuálisabb gyakorlati kérdések megválaszolásában is érvényesnek tartjuk. A *Világosság* álláspontja szerint a filozófiai reflexió nem kell, hogy teljességgel átengedje az értelmiségi közbeszéd terepét a közvetlen politikai megfelelések által motivált publicisztikának.

Ennek a vállalásnak a jegyében folytatjuk munkánkat a továbbiakban is, amikor politikafilozófiai, szociálpszichológiai, kommunikációelméleti és bölcsellettörténeti lapszámainkat készítjük elő.

IRODALOM

- Cs. KISS Lajos – FÁBRI György 2002. (szerk.) H. L. A. Hart jogfilozófiájáról. I. *Világosság*, 2002/10–12, 82–111.
- Cs. KISS Lajos – FÁBRI György 2003a. (szerk.) H. L. A. Hart jogfilozófiájáról. II. *Világosság*, 2003/1–2, 75–114.
- Cs. KISS Lajos – FÁBRI György 2003b. (szerk.) Carl Schmitt-ről. *Világosság*, 2003/7–8, 21–118.
- Cs. KISS Lajos 2004. (szerk.) *Carl Schmitt jogtudománya. Tanulmányok Carl Schmitt-ről*. Budapest: Gondolat Kiadó.
- Cs. KISS Lajos – FÁBRI György 2005a. (szerk.) Kelsen jogfilozófiájáról. I. *Világosság*, 2005/10, 3–123.
- Cs. KISS Lajos – FÁBRI György 2005b. (szerk.) Kelsen jogfilozófiájáról. II. *Világosság*, 2005/11, 3–96.
- Cs. KISS Lajos 2003c. Találkozások Carl Schmitt-tel. In Cs. Kiss – Fábri (szerk.) 2003b. 26–42.
- PACZOLAY Péter 1992. Bevezetés. In Carl Schmitt: *Politika teológia*. VII–XIII.
- PETHŐ Sándor 1993. *Norma és kivétel. Carl Schmitt útja a totális állam felé*. Budapest: MTA Filozófiai Intézete.
- SCHMITT, Carl 1992. *Politika teológia*. (Fordította, bevezetéssel, bibliográfiával és mutatóval ellátta Paczolay Péter.) Budapest: ELTE Állam- és Jogtudományi Kar.
- Századvég* 2003/2, 67–140.
- Századvég* 2003/3, 148.
- TECHET Péter 2010a. Carl Schmitt titka. Egy XX. századi német sors magánya. *Hitel*, 2010/4, 72–83.
- TECHET Péter 2010b. Carl Schmitt válasza. *Kommentár*, 2010/6, 81–88.
- TECHET Péter 2011. Carl Schmitt 1933 előtt és után. *Valóság*, 2011/7, 1–11.

